

Степан Сливка

Національний університет “Львівська політехніка”,
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
tfp2014@i.ua

ОНТОЛОГІЧНА ПЕРШІСТЬ ПРОСТОРУ У ПРИРОДНО-ПРАВОВОМУ ТВОРІННІ СВІТУ

<http://doi.org/10.23939/law2020.27.104>

© Сливка С., 2020

У статті досліджено онтологічну першість простору у природно-правовому творінні світу. Наголошено, що у творінні світу простір займав ведуче місце. Разом із простором було створено необхідні природні закони. Подано авторську дефініцію простору у природно-правовому творінні світу. Людина має навчитися визначати свій простір, своє місце у Всесвіті, щоб зорієнтуватися у життєвих проблемах. Адже все наше життя проходить не однорідно, не однаково та залежить від власного пересування у просторі в силу прояву своєї надмірно проявленої волі. Першість простору має націлювати людину на те, що спочатку потрібно навчитися знайти своє місце у Всесвіті, просторі і без природно-правової потреби не змінювати його. Тобто природно-правовий простір руйнує та має характеризуватися своїм постійно стабільним життєвим простором. Бог дарує вільний вибір місця у просторі. І людина має сприйняти саму себе так, щоб не втрачати своєї життєвості.

Для існування матерії потрібен простір і час, які є основними і загальними формами буття. Простір і час, як загальні поняття або категорії, виконують універсальні функції в теоретичній і практичній діяльності людини: виступають умовами пізнання світу – всяке знання (інформація) має просторово-часові виміри; визначають форми і засоби практичного освоєння світу людиною; конкретизують повсякденну діяльність людини; індивідуалізують явища, зокрема людей, тобто роблять їх самими собою “завдяки” прив’язці до конкретних просторово-часових умов.

Психологічний простір наповнений творчою діяльністю, зокрема й у галузі природного права в його суб’єктивному вираженні. Це реакція мозку на навколишнє середовище, в результаті чого з’являються закони психічної діяльності, природу яких людина з’ясовує сама. Звідси й з’являється суб’єктивізм: людина сама себе досліджує, оцінює свою психіку, її правомірні чи неправомірні прояви.

Ключові слова: простір, природне право, просторова інверсія, види простору, атрибути природного права.

Постановка проблеми. Простір і час, як універсальні форми організації об’єктів світу, існують в єдності: кожен об’єкт має свій власний і неповторний простір і час. А тому немає простору і часу взагалі – є тільки конкретний простір та конкретний час, які визначають конкретний об’єкт, чим здобувають свою просторово-часову єдність [1, с. 24–25]. Однак, розглянемо спочатку окремо поняття простору, в якому функціонує природне право. Для того, щоб природне право

діяло, необхідний простір, тобто простір у природно-правовому творінні світу, межа поширення природних законів, природного права.

Людське життя живе, коли воно існує у зв'язках і відносинах, відсутність відносин – це соціальна смерть. І всякий, який цей життєвий простір, наражає себе на знищення [2, с. 114]. Людина найкраще почуває себе і веде повноцінне життя у своєму онтологічному просторі, тобто у своїй місцевості. Тому переходи в різні простори межують із прискоренням земного життя.

Аналіз дослідження проблеми. Онтологічна першість простору у природно-правовому творінні світу досліджувалася частково у богослів'ї і фізиці. Комплексне дослідження зазначеної тематики до цього часу було відсутнє.

Мета статті. Необхідно дослідити значення природно-правового простору у житті людини. Тим самим визначити характерні дії природного права у своєму життєвому просторі. Висновки наукової статті мають сприяти у визначенні положення людини в просторі.

Виклад основного матеріалу. У фізиці зазначається, що простір виражає порядок співіснування окремих об'єктів. Дослідженням простору займалися в античні часи. Зокрема, ідеї Демокріта приписували пустоті особливий рід буття. Вони знайшли найбільш повне фізичне втілення в ньютонівських поняттях абсолютного простору. Інші напрями роздумів про простір належать Аристотелю і було досліджено у філософських працях німецького вченого Лейбніца, концепцію якого розвинув Енштейн в теорії відносності [5, с. 592].

Важливим у вченні про простір є поняття просторової інверсії (від лат. – перегортання, перестановка, порушення певного порядку).

Вважається, що просторова інверсія – це зміна просторових координат подій (x, y, z), які визначені в деякій декартовій системі координат, на їхні протилежні (від'ємні) значення: $x \rightarrow -x, y \rightarrow -y, z \rightarrow -z$. Таку зміну можна трактувати двояко: або як активне перетворення – перехід до сукупності подій, які є дзеркальним зображенням цієї сукупності подій (зміна знаків координат будь-якої точки відповідає положенню точки, отриманої в результаті її дзеркального відображення в трьох координатних площинах), або як пасивне перетворення – опис розглядуваної сукупності подій в системі координат, отриманої із цих змінних на протилежні напрями всіх трьох координатних осей. Фізичний смисл перетворення просторової інверсії пов'язаний з тим, що процеси природи, обумовлені сильними і електромагнітними взаємодіями, симетричні відносно цього перетворення. Це означає, що для всякого такого процесу в природі здійснюється і відбувається з тією ж ймовірністю “дзеркально симетричний” процес [5, с. 592].

Виходячи з того, що закони природи вивчають всі науки, то у праві просторова інверсія має місце. Це стосується природного права, яке міститься у свідомості людини і регулює поведінку у просторовій системі координат. Причому, це регулювання є природним, яке враховує всі суспільні і природні процеси, які впливають на поведінку людини. “Дзеркальні” норми поведінки полягають у протилежних діях: добро – зло. Наприклад, природні дії штовхають людину зробити адекватну дію, а природне право застерігає від вчинення протилежного – злого наміру (і навпаки). Тобто, у природній поведінці людини завжди існують симетричні, дзеркальні ідеї, які необхідно враховувати. Тому доцільно розглянути поняття простору з філософських позицій для того, щоб дати йому філософсько-правове обґрунтування.

З філософських позицій простір – це протяжність (довжина), яка не обмежена видимими межами; проміжок між чим-небудь, місце, де що-небудь поміщається; те, що є спільним всім переживанням, які виникають за допомогою органів чуття [7, с. 692], це форма споглядання, сприйняття подання речей, основний фактор вищого, емпіричного досвіду [3, с. 370], це форма координації співіснуючих об'єктів, станів матерії. Вона полягає в розташуванні об'єктів один поза

одним (зверху, знизу, збоку тощо), що зумовлює їх знаходження в певних якісних відношеннях. Порядок співіснування цих об'єктів і їх станів утворює структуру простору. Предмети та явища характеризуються тривалістю існування, послідовністю етапів розвитку. Процеси відбуваються або одночасно, або раніше один одного. Все це означає, що тіла існують і рухаються в часі [4, с. 229]. Простір виражає співіснування і відокремленість речей одна від одної, їхню протяжність, порядок розташування однієї відносно до іншої [9, с. 420]. Враховуючи ці та інші дефініції, дамо метафізичне обґрунтування простору, в якому діє природне право.

Варто зауважити, що природні закони (закони Всесвіту) людина не створювала, вона не знає меж їх дії і чи взагалі вони існують. Для людини ці закони є надприродними, хоча насправді вони стосуються природи. Але природне право з'явилося разом з людиною (на шостий день творіння світу). Разом із правом появились всі його атрибути.

Виходячи із попередніх міркувань, вважаємо, що простір у природно-правовому творінні світу – це місце дії природного права для сприяння у впорядкуванні неоднорідної кількості множин матерії, явищ природи та суспільних процесів, які ґрунтуються на чуттєвих і надчуттєвих принципах, інверсійно взаємодіють між собою у заданій n-вимірній системі координат.

Розглянемо онтологічні атрибути природного права у просторі.

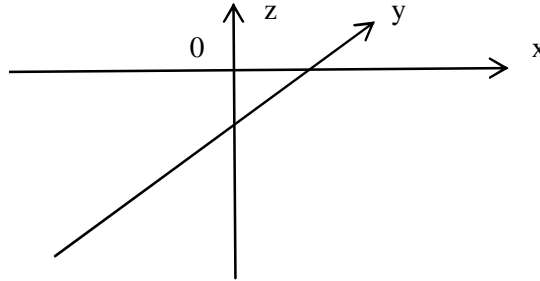
По-перше, існує місце дії (протяжність) природних законів і місце дії (протяжність) природного права. Ці місця насправді не збігаються, оскільки людина регулює їх лише правом, а не природними законами. Але місця дії природного права є онтологічними і володіють першістю, оскільки є творінням перших людей. Природні закони виникли на першому дні творіння світу і їх простір дії (протяжність) сягає у безмежність, де людські відчуття безсилі у сприйнятті. Наприклад, перший день було присвячено створенню світла (подібно до північного сяйва), тому з'явилась система онтологічних законів світла. Принагідно зауважимо, що система онтологічних законів простору (і часу теж) була створена на другий день. У дні (аж до п'ятого дня включно) не було людини і природне право не створювалося, діяли лише закони.

По-друге, природне право у своїй протяжності може дещо підсилювати або послаблювати дію видів природних законів. Іншими словами, природне право, хоча і не у значній мірі, але впливає на дію природних законів. Звичайно, сила дії цих законів посилюється із збільшенням простору дії природного права, що пов'язано із однаковими почуттями великої кількості людей. Тому важливо, щоб люди випромінювали добрі, онтологічні почуття з метою недопущення руйнації дії природних законів.

По-третє, простір пов'язаний з матерією. У Всесвіті існує незліченна кількість видів матерії, яка, крім того є неоднорідною (різномірною, гетерогенною, тобто різною за своїм складом, розміром тощо). Ці всі множини матерії проявляють себе у явищах природи (без участі людини) та суспільних процесах (з участю людини). Якщо у першому випадку бажано, щоб природне право не "заважало" розвиткові матерії, тобто не руйнувало, або у разі використання людиною, щоб було скеровано на відновлення, то у другому випадку – навпаки: природне право скероване на невпинний процес впорядкування людських відносин. Людина із своїми слабкими почуттями до природного права замість того, щоб активно і повноцінно розвивати його і реалізовувати, придумує нове право – позитивне. При цьому, має надію, що позитивне право зуміє впорядкувати суспільні процеси і буде мати вплив на природні явища. Чим більша надія на позитивне право, тим менша віра у природне право. При цьому правопорядок в суспільствах не підвищується і людство поступово входить в простір глобалізації.

По-четверте, дії природного права в онтологічному праві потребує від людини проявів почуття. Йдеться про почуття добра і зла, які охоплюють широкий спектр явищ, наповнюються певним змістом, характеризуються різною темпоральністю і взагалі перебувають у складних взаємовідносинах між собою. Але людина, як мікросесвіт, як образ Божий, володіє ще й надпочуттями, про які вона практично і не здогадується, то зміст впорядкування різноманітних процесів стає надзвичайно складним. Тут переплітаються земні інтереси з небесними, тілесні з духовними тощо. Тому явище просторової інверсії є обов'язковим.

По-п'яте. Для інверсійної взаємодії чуттєвих і надчуттєвих принципів для людини потрібне умовне поле діяльності, конкретно визначене місце, де вона може і має виконувати свої онтологічні обов'язки. Йдеться про простір, який в математиці називають n -вимірною системою координат.

Відомо, що існує одновимірна та двовимірна системи координат, трьохвимірна (що є найбільш реальним); n -вимірна система координат конкретизується залежно від набуття цілих натуральних значень буквою n . Тобто система координат може бути ще й чотири-, п'яти-, шести- і т. д. вимірною. Наприклад, коли існуватиме у просторі тільки x , y , z , то цей тривимірний простір має довжину, ширину і висоту, але якщо додати ще й час, то система координат буде чотирьохвимірною, а якщо – ще інші властивості, то буде інша відповідна вимірність. У різних площинах цієї системи існують відповідні інверсії: “дзеркальні”, симетричні, асиметричні тощо. Життя такими “інверсіями” насичене достатньо, а природне право має його регулювати. Тобто просторові інверсії створюють різноманітні поля діяльності людини для реалізації (дотримання, виконання, використання, застосування) природного права.

Крім того, існує залежність метричних характеристик простору від гравітаційних мас, від яких залежить поняття кінечності і безкінечності. Також в симетрії простору діють важливі закони збереження матерії, це, зокрема, закон збереження імпульсу, закон збереження моменту кількості руху, закон симетрії тощо [5, с. 592]. Гравітація у природному праві демонструє дію всесвітнього тяжіння, тобто значення його для функціонування Всесвіту. Вона підкреслює джерело тяжіння, яке походить від Творця світу. Імпульс, рух, симетрія спільно з гравітацією є незмінними. Навіть при дії злих сил у Всесвіті є законний так званий балансometr у вигляді законів збереження – молитва. У цьому також сприяє природне право, яке вливається у цю природну правову симфонію. Тут існує взаємозалежність: простір не може існувати без природних дій людини, а людина не може існувати без простору.

Ми розглянули метафізичну взаємодію окремих об'єктів матерії в просторі, звернули увагу на такі властивості як розмірність. Однак, існують ще й такі властивості простору, в якій функціонує природне право – це неперервність і зв'язність.

Неперервність і зв'язність буття у просторі – це суцільність і нероздільність простору, в якому відбуваються правові явища, здійснюється перехід у становлення.

Однак всезагальність лейбніцького “закону неперервності” (природа не робить скачків), згідно з яким в природі немає ніяких перерв, прогалів і все пов'язано завдяки переходам, була відкинута в методологічному відношенні квантовою теорією. Еволюційна теорія Дарвіна в основному притримується неперервності, наявності переходів; теорія мутацій де Фріза, навпаки, виходить з скачкоподібності розвитку [8, с. 304]. Виникає питання чи природне право у просторі діє перервно чи квантово (пучкоподібно, фотонно)? Доля істини в цьому є. Адже право діє в разі потреби, а не суцільно. Суцільно діють природні закони, а природне право – тоді, коли змінюються людиною правові явища, тобто коли проявляється суб'єктивна феноменологія нашого сприйняття простору.

Простір не є предметом пізнання тільки джерелом пізнання, з якого виникає предмет. Простір має бути суб'єктивним, щоб пізнання було об'єктивним: простір – це просто форма зовнішнього споглядання, а не якийсь дійсний предмет, який можна споглядати ззовні, і не корелят (відповідник) явищ, а їхня форма. Отже, простір не може абсолютно (лише для себе) постати як щось

визначене в існуванні речей, оскільки він взагалі є не предметом, а лише формою можливих предметів [10, с. 140–141]. Таким можливим предметом, який ми досліджуємо, є природне право в освоєнні людиною простору. У цьому процесі виникає власний здобуток і суб'єктивне осмислення єдиного абсолютного простору. Зрозуміло, що відносний простір залежить від сприйняття людиною світу як порядку існування.

У філософії розглядають види простору, серед яких є соціальний, історичний, астрономічний біологічний, психологічний, художній, філософський тощо [6, с. 190], що утворюють умовний життєвий, етичний простір, вільний простір, простір руху, резонансу, географічний, екологічний простори. Ці простори не є свого роду вмістилищами, які можуть бути або пустими, або заповненими, але в будь-якому разі байдужими до свого змісту [2, с. 114, 115]. Ми розглядаємо зазначені простори, в яких діє природне право. В кожному просторі природне право виконує свою онтологічну функцію.

Зокрема, якщо врахувати, що соціальний простір – це розміщення і структура суспільних явищ, тривалість та послідовність соціальних процесів в їх внутрішніх виявах (зміст зв'язків, діяльності, творчості) [1, с. 47, 34], то природне право призначене регламентувати, узгоджувати, до деякої міри стримувати соціальну активність, якщо вона починає суперечити онтологічним принципам.

Наприклад, в просторі людина шукає і відчуває своє місце. З точки зору соціуму, людина хоче бути у своєму просторі, що називатиметься соціальним існуванням, разом з іншими людьми. Навіть дитина в утробі матері перебуває у соціумі, а потім займає “вільне” місце в суспільстві. Але це місце (просторове) не завжди є вольовим, тому його потрібно звільнити. Тобто здійснюється своєрідне наділення іншої людини простором, необхідним для життя. Якщо дитина має рости, батьки мають потроху осуватися. Якщо їй потрібна свобода, інші люди повинні відкрити їй вільний соціальний простір. Якщо молодим професорам потрібна робота, старі мають ставати “почесними професорами” – йти на пенсію [2, с. 115]. Тепер наочно видно онтологічну дію природного права: при творінні світу Бог надав можливість людям самостійно творити право та забезпечувати в соціумі діяльність іншим людям. Ці норми права є не тільки природними, а й етичними. Причому, інші члени суспільства проти дій таких норм природного права не мають претензій.

Історичний простір для природного права необхідно поєднувати з логічним мисленням. Адже, як вказується в енциклопедії, історія – це реальний процес розвитку суспільства загалом, його різновидів, окремих цивілізацій, етносів, країн, а також форм, сфер, явищ та інших виявів життєдіяльності суспільства. Це наука, що досліджує минуле суспільства з метою більш адекватного розуміння його сучасного та визначення перспектив розвитку в майбутньому, що є дієвим буттям. Буття складається з природи та історії [9, с. 197–201]. Тобто, природне право зазнає змін в історичному просторі. Але ці зміни відбуваються не в природі, оскільки існують незмінні природні закони, а в історії, бо змінюється людське мислення в результаті еволюційних та революційних змін. Тим самим змінюються погляди на природне право, зокрема критика, заперечення, доповнення, зміна поглядів тощо. Проте ці історико-просторові зміни йдуть на користь природному праву: воно не гине, а змінюється.

Астрономічний простір породжує космологію, яка досліджує природні процеси, природні закони, які обґрунтовують розвиток матерії. У цьому просторі природне право впливає на світогляд людини, дає практичне розуміння першості онтологічних законів природи, націлює на таке формування суб'єктивного природного права, яке не суперечить Божому творінню і промислу.

Біологічний простір містить вчення про закони розвитку органічного світу, живої природи, яка, починаючи з третього дня творіння світу, наповнювала живими організмами, життєвими атрибутами.

Предметом дослідження біології є життя в усіх його проявах. Зокрема, біологія вивчає будову і функції істот та інших природних угруповань, поширення, походження й розвиток їх, зв'язки між ними і неживою природою. У біології відбуваються інтенсивні процеси диференціації та інтеграції, виділяються й розвиваються нові галузі, що утворилися на стиках кількох напрямів наук [9, с. 41–42]. У біологічному просторі, як просторі образу Божого, який має тілесну природу, функціонує

природне право. Зауважимо, що природне право є творінням не тільки мозку людини, а й впливу законів біологічного розвитку кожного анатомічного організму. Якщо якийсь людський орган хворий, то він посиляє негативний імпульс у мозок. В результаті з'являються (хоч невеликі) негативні впливи, збої у процесі мислення, а це залишає свій відбиток у формуванні суб'єктивного природного права.

Суб'єктом творчості є людина, її інтуїція, уява, мислення, натхнення. Психологія творчості досліджує етапи творчого процесу, встановлює психологічні особливості рівнів обдарування – геніальність, талант тощо [9, с. 427]. Звідси і з'являється творчий характер природного права: існують просторові межі (небо і земля), а простір між ними – це природно-правова діяльність. Пошкодження цих меж простору недопустиме, оскільки є грубим порушенням екологічного права, яке є важливою галуззю природного права.

Художній простір відображає особливий спосіб мистецького сприйняття світу. Цей простір насичений гармонійністю відтворення дійсності, а гармонійність містить повноту, цілісність, що сприяє підвищенню ступеня достовірності суб'єктивного природного права. Фактично, тут має місце естетичне право (як потрібна галузь природного права), яке ґрунтується на дотриманні гармонії у повсякденному сприйнятті світу, а це призводить до правомірності.

Видається, що існують й інші види просторів, але всіх їх об'єднує науковий, філософський, а загалом богословський простір. Адже природне право є результатом як наукової, так і філософської діяльності в межах богослів'я. Абсолютної творчості в галузі природного права не існує. Ця творчість є відносною, але з різними коефіцієнтами наближення до абсолютного природного права, до задуму Божого.

Висновок. Отже, онтологічна першість простору у природно-правовому творінні світу дає людині можливість формувати почуття свого місця у Всесвіті. Заволодівши природно-правовим простором згідно з онтологічними засадами, людина визнає свою потребу для інших, визначає порядок існування і цінність своєї життєвості. Набувши досвіду здійснювати просторові виміри життя, людина робить менше помилок і завдяки земній гравітації надає більше переваги добру над злом, оскільки знає їхнє місце в системі координат. Добре місце визначається батьківщиною, де природне право формується, фактично, з перших часів формування свідомості, самостійності, творчості, а онтологічні засади містяться в утробі матері, яка перебувала в тій самій системі координат первинного життєвого простору. Багато людей цього не оцінюють. Романтичні потяги, збудники агітаторів, необдумані вчинки скеровані на зміну життєвого простору, однак це не завжди корисно. Повинна бути на це воля Творця простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багнюк А. Л., Стародубець В. О. Філософія : у 4-х част. Тернопіль : Видавець Стародубець, 2005. Частина 2: Онтологія. Гносеологія. Соціальна філософія. 412 с.
2. Мольтман Ю. Наука и мудрость: К диалогу естественных наук и богословия / пер. с нем. М. : Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2005. 204 с.
3. Новая философская энциклопедия : в 4 т. / Ин-т философии РАН. ; Научно-ред. совет: предст. В. С. Степин. М. : Мысль, 2001. Т. 3. 692 с.
4. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. К. : Знання України, 2005. 576 с.
5. Физика : энциклопедия / под ред. Ю. В. Прохорова. М. : Большая Российская энциклопедия, 2003. 944 с.
6. Філософія : навч. посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін. ; за ред. І. Ф. Надольного. 4-те вид. стер. К. : Вікар, 2004. 516 с.
7. Философский словарь. К. : А.С.К., 2006. 1056 с.
8. Философский словарь : пер. с нем. / основан Г. Шмидтом. 22-е, новое, перераб. и изд. под ред. Г. Шишкоффа; общ. ред. В. А. Малинина. М. : Республика, 2003. 575 с.
9. Філософський словник / за ред. Шинкарука В. І. К. : Гол. ред. УРЕ, 1973. 600 с.
10. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія : пер. з нім. В. Кебуладзе / Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 544 с.

REFERENCES

1. Bagnyuk A. L., Starodubecz V. O. *Filosofiya*. [Philosophy]. : u 4-x chast. Ternopil : Vydavecz` Starodubecz, 2005. Chastyna 2. Ontologiya. Gnoseologiya. Socialna filosofiya. 412 p.
2. Moltman Yu. *Nauka i mudrost': K dialogu estestvennix nauk y bogoslovyya*. [Science and wisdom: Towards a dialogue between natural sciences and theology] : Per. s nem. M. Byblejsko-bogoslovskiy ynstitut sv. apostola Andrey, 2005. 204 p.
3. *Novaya fylosofskaya encyklopedyya*. [New philosophical encyclopedia]. : v 4 t. / Yn-t fylosofyy RAN; Nauchno-red. sovet: predst. V. S. Stebyn. M. : Misl, 2001. T. 3. 692 p.
4. Skotnyj V. G. *Filosofiya: istorychnyj i systematychnyj kurs*. [Philosophy: a historical and systematic course]. K.: Znannya Ukrayiny, 2005. 576 p.
5. *Fyzyka: Encyklopedyya* [Physics: Encyclopedia]. / pod red. Yu. V. Proxorova. M. : Bolshaya Rossyjskaya encyklopedyya, 2003. 944 p.
6. *Filosofiya* [Philosophy]. : Navch. posib. / L. V. Gubers`kyj, I. F. Nadolnyj, V. P. Andrushhenko ta in; za red. I. F. Nadolnogo. – 4-te vyd. ster. K. : Vikar, 2004. 516 p.
7. *Fylosofskyj slovar* [Philosophical Dictionary]. K. : A.S.K., 2006. 1056 p.
8. *Fylosofskyj slovar* [Philosophical Dictionary]. : per. s nem. / osnovan G. Shmydtom. 22-e, novoe, pererob. y yzd.; obshh. red. V. A. Malynyna. M. : Respublyka, 2003. 575 p.
9. *Fylosofskyj slovnyk* [Philosophical Dictionary]. / za red. V. I. Shynkaruka. K.: Gol. red. URE, 1973. 600 p.
10. Fyurst M., Trynks Yu. *Filosofiya* [Philosophy] / per. z nim. V. Kebuladze. / Instytut religijnyh nauk sv. Tomy Akvinskogo. K. : DUX I LITERA, 2018. 544 p.

Дата надходження: 02.07.2020 р.

Stepan Slyvka

Lviv Polytechnic National University,

Institute of Law, Psychology and Innovative Education,

Doctor of Law, Professor

The Head of the Department of Theory and Philosophy of Law

ONTOLOGICAL PRIMARY SPACE IN THE NATURAL AND LEGAL CREATION OF THE WORLD

The article examines the ontological primacy of space in the natural creation of the world. It is emphasized that space has occupied a leading place in the creation of the world. Together with space, the necessary natural laws were created. The author defines the space in the natural creation of the world. Man must learn to define his space, his place in the universe, in order to navigate life's problems. After all, all our lives are not homogeneous, not the same, which depends on our own movement in space due to the manifestation of his over-manifested will. The primacy of space must target a person to first learn how to find his place in the universe, space, and without a natural need to change it. That is, natural space destroys, should be characterized by its permanently stable living space. God gives a free choice of place in space. And a person must perceive himself so as not to lose his life.

For the existence of matter requires space and time, which are the main and common forms of being. Space and time, as general concepts or categories, perform universal functions in the theoretical and practical activity of man: act as conditions of knowledge of the world – all knowledge (information) has a spatio-temporal dimension; determine the forms and means of practical development of the world by man; specify daily human activities; individualize phenomena, including humans, that is, make them themselves “due to” attachment to specific spatial and temporal conditions.

Psychological space is filled with creative activity, including in the field of natural law in its subjective expression. This is the brain's response to the environment, resulting in the laws of mental activity that the individual and their nature understands. Hence, subjectivism emerges: a person examines himself, assesses his psyche, its rightful or unlawful manifestations.

Key words: space, natural law, spatial inversion, types of space, ontological attributes of natural law.